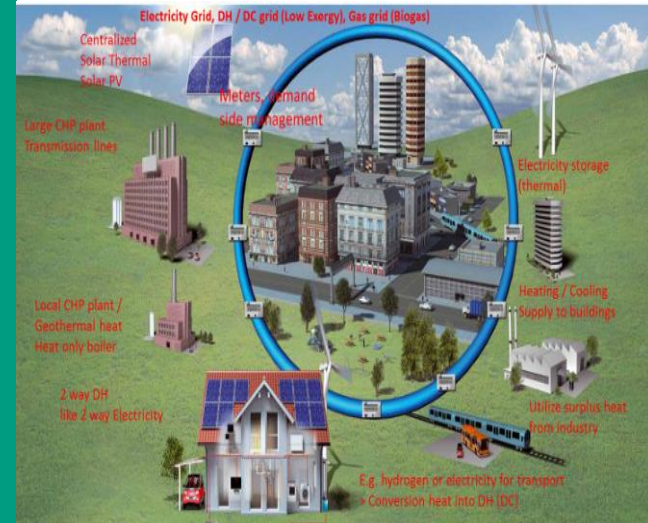

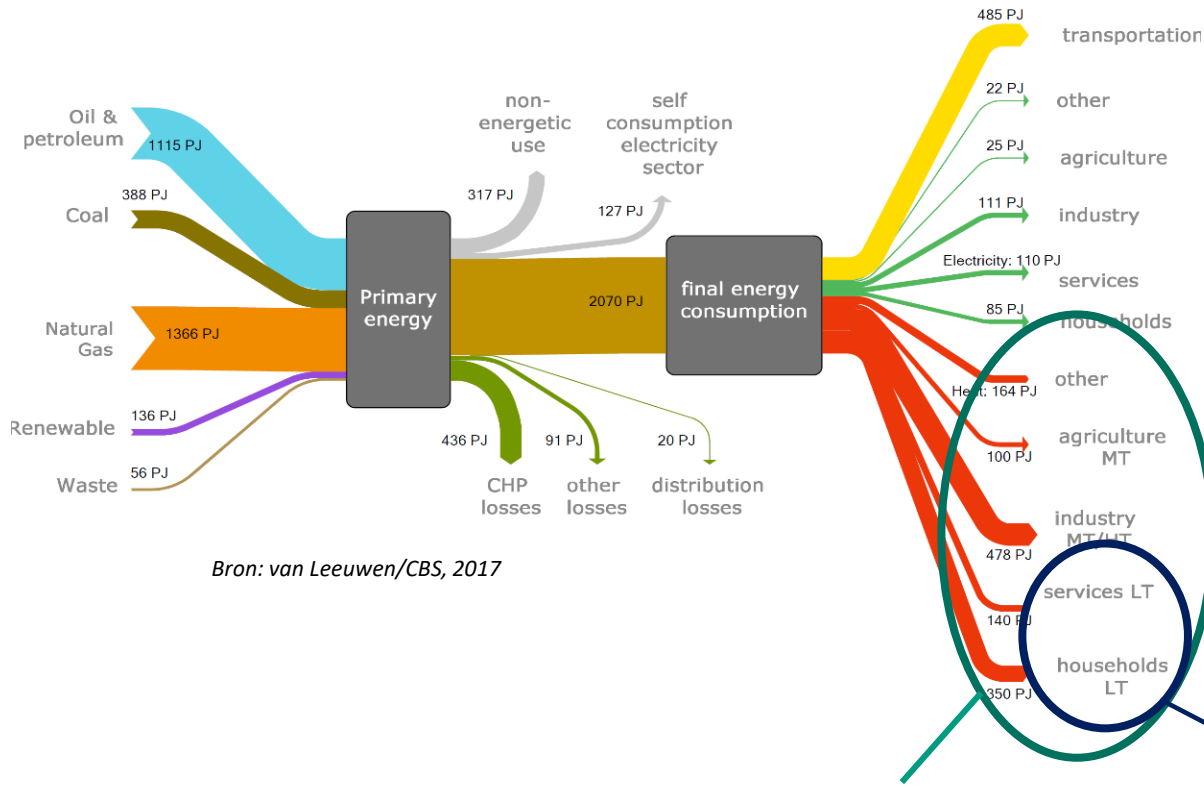
Technische keuzes in warmtenetten

1. Warmte-opties voor gebouwen
2. Keuzes temperatuurniveau
3. Keuzes afgiftesysteem
4. Keuzes warmtebronnen
5. Keuzes distributienet
6. Keuzes regeltechniek en optimalisering

Dr. Ir. Richard van Leeuwen
Lector Duurzame Energievoorziening

Warmte-opties voor gebouwen

Bron: van Leeuwen/CBS, 2017

Energieverbruik per huishouden:

Elektrisch: 3500 kWh/j
Gas: 1500 m³/j → 15.000 kWh/j

Warmte: 60 % van het energieverbruik

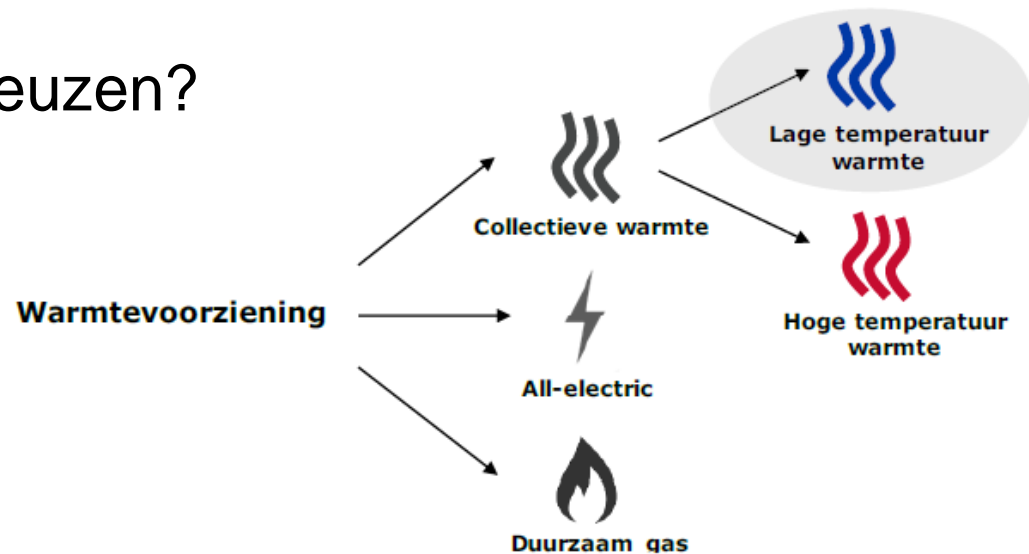
Ruimteverwarming: 23 % van het energieverbruik

Doelstelling:

2020: nieuwbouw (bijna) energieneutraal

2050: CO2 vrije energievoorziening

Hoe? Welke keuzen?

Aanpassingskosten voor een bestaande woonwijk jaren 1960-1990

Optie ↓	Bron	Infrastructuur	Gebouwen
Biogas/waterstof ketel	Hoog	Groen gasnet: Laag	Laag
Elektrische warmtepomp	Warmtebron: Middel (ondiepe geothermie)	Elektriciteitsnet: Middel	Hoog
Collectieve warmte	Laag (restwarmte) Hoog (diepe geothermie)	Warmtenet: Hoog	Laag (3 ^e gen.) Hoog (4 ^e gen.)

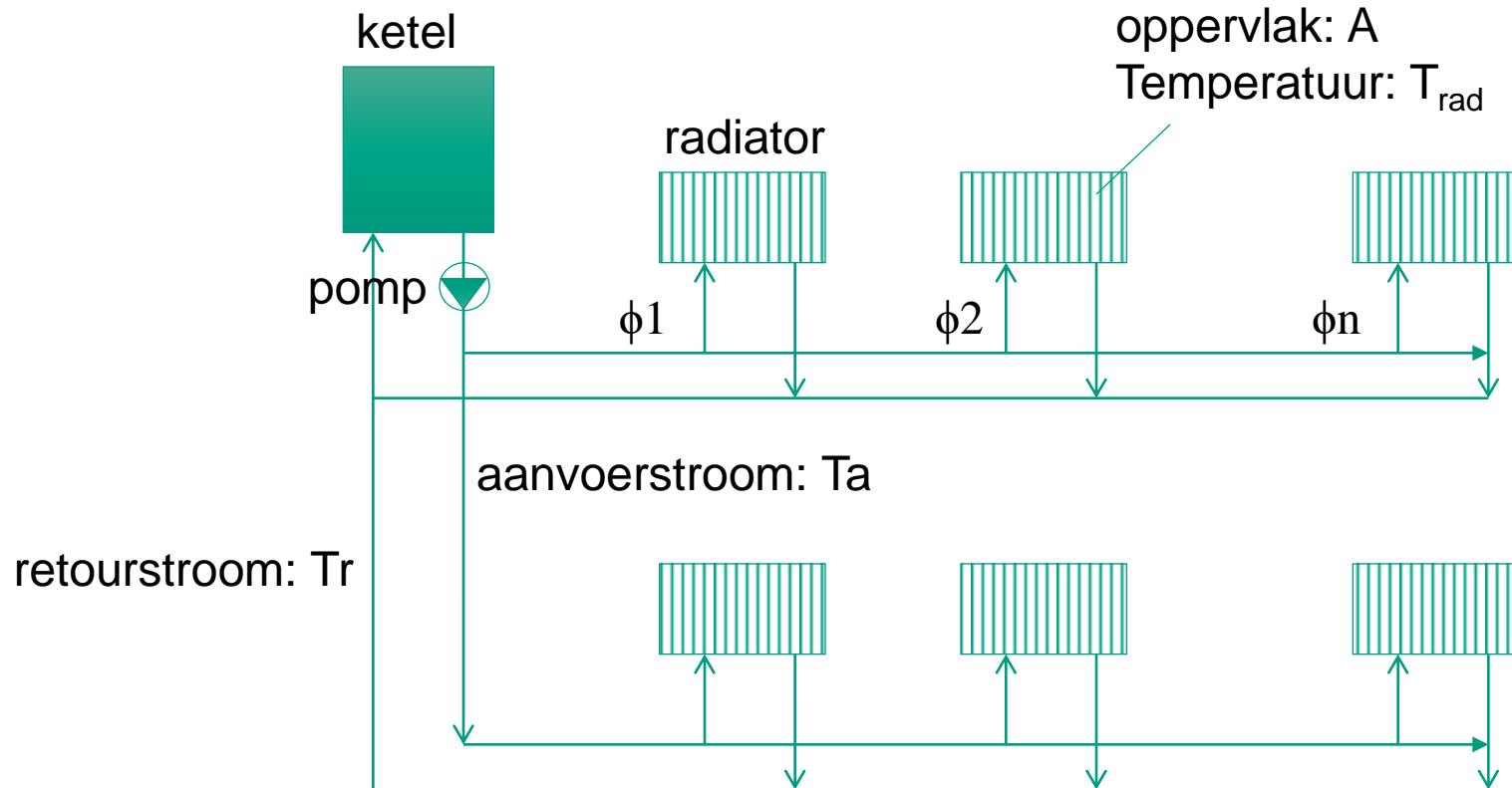

Aanpassingskosten voor een nieuwbouw woonwijk 2021

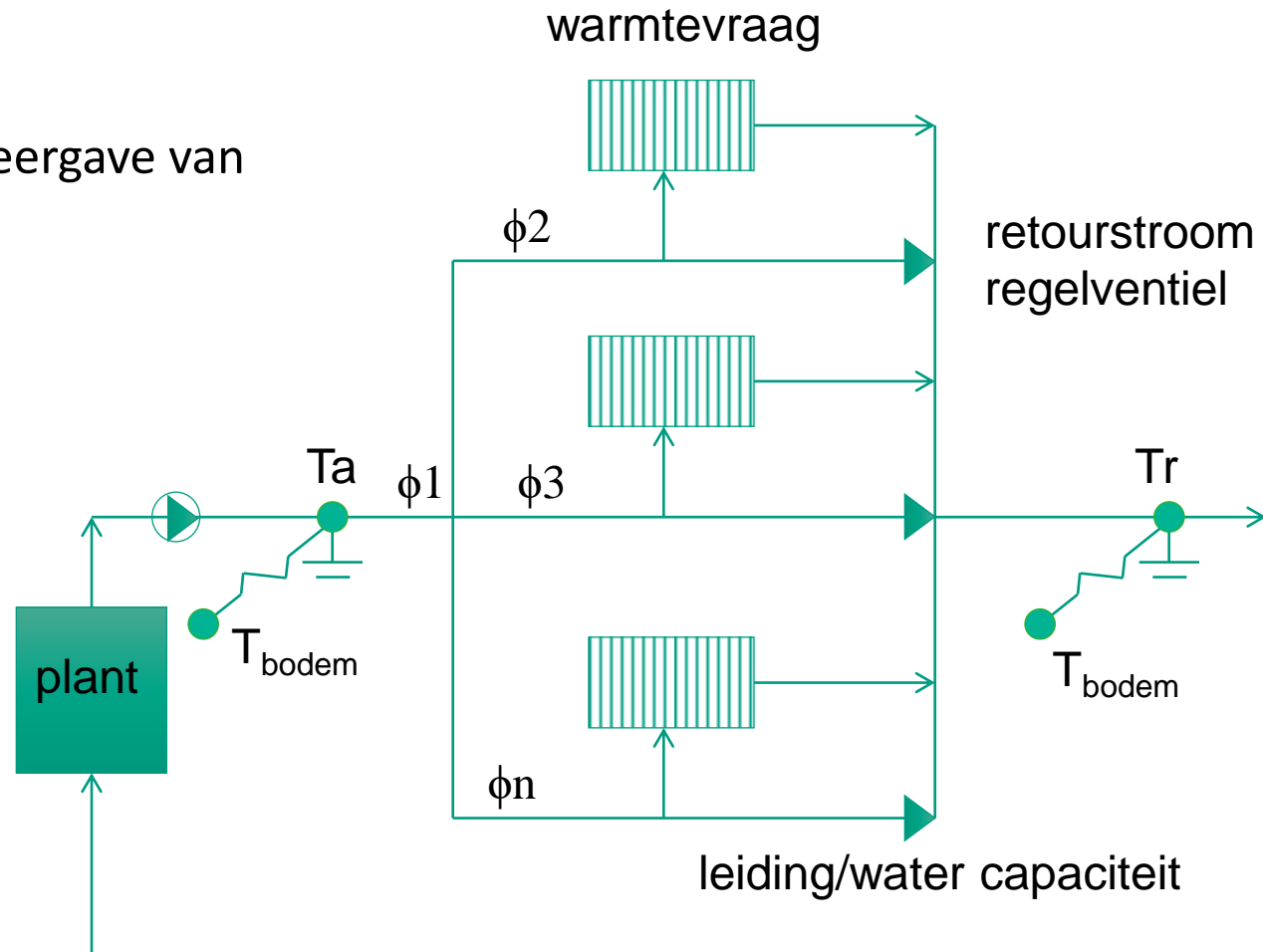
Optie ↓	Bron	Infrastructuur	Gebouwen
Biogas/waterstof ketel	Hoog	Groen gasnet: Laag	Laag
Elektrische warmtepomp	Warmtebron: Laag (omgeving)	Elektriciteitsnet: Laag	Laag
Collectieve warmte	Laag (restwarmte/omgeving) Hoog (diepe geothermie)	Warmtenet: Middel	Laag

Vergelijking met een woning CV-systeem

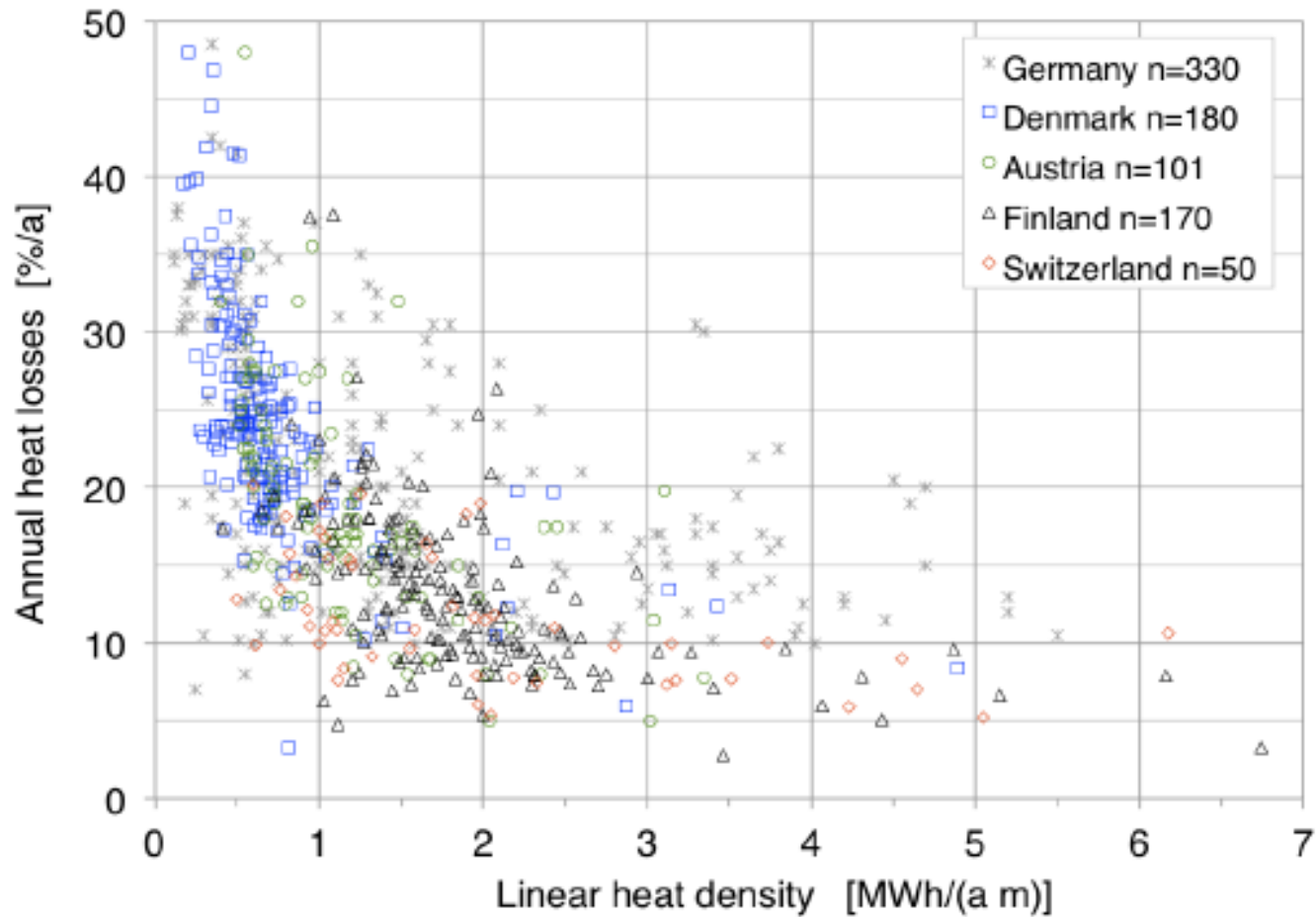
- Overgedragen warmte: $Q_{nuttig} = h \cdot A \cdot T_{rad}$
- De ketel moet opwekken: $Q_k = \phi \cdot \rho \cdot c_w \cdot (T_a - T_r)$
- Optimalisatie pompenergie: zo groot mogelijk verschil: $T_a - T_r$

Vereenvoudigde weergave van
een warmtenet

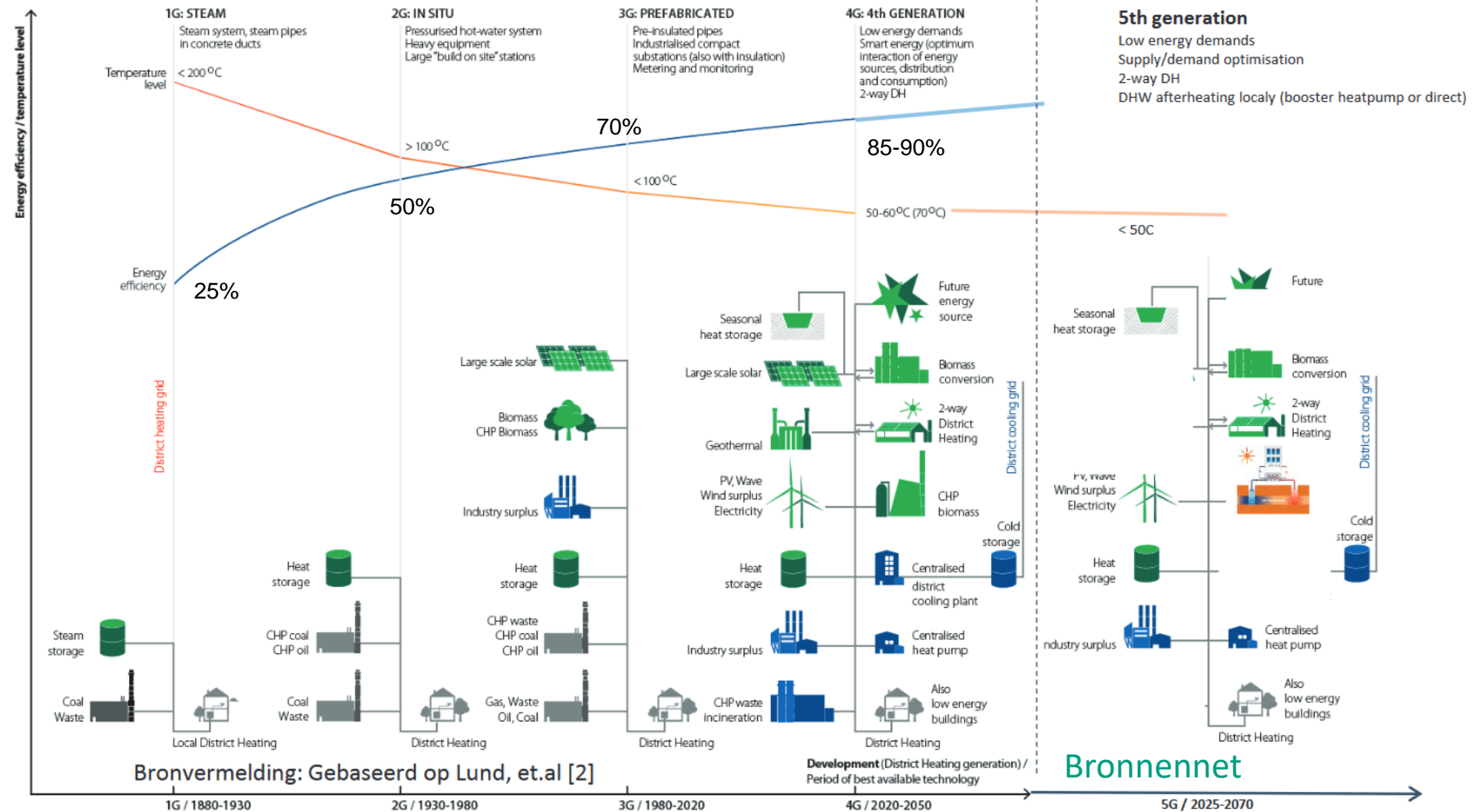

- Warmteverlies: $Q_v = U \cdot A_{\text{buis}} \cdot (T_{\text{buis}} - T_{\text{bodem}})$
- Aanvoer- en retourbuizen hebben dezelfde lengte $\rightarrow$ warmteverlies wordt bepaald door de hoogte van T_a én T_r
- Optimalisatie: zo laag mogelijke T_a én T_r & zo klein mogelijke buisdiameter

Keuzes temperatuurniveau

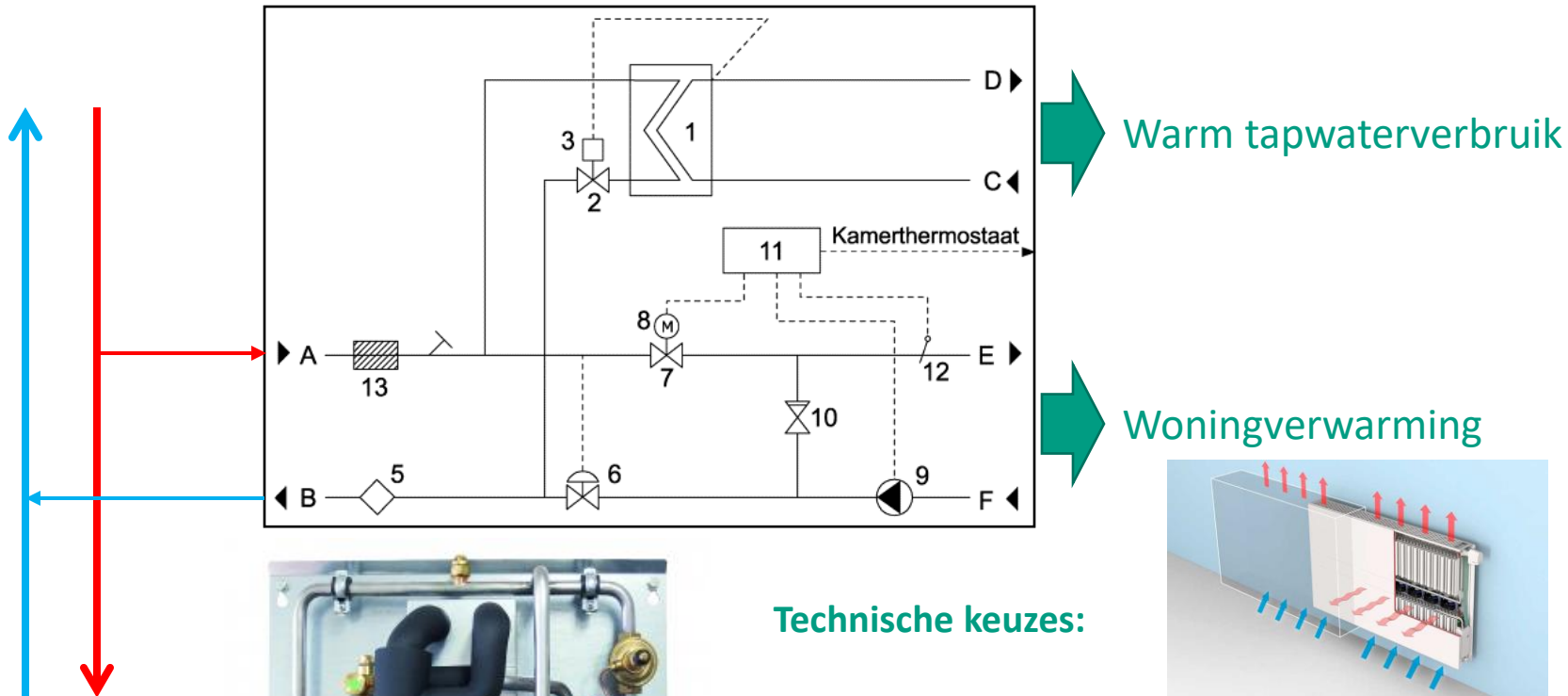

Keuzes temperatuurniveau

Keuzes afgiftesysteem

Bron: ferolli.com

Technische keuzes:

- Tapwater $>60^{\circ}\text{C}$
- Indien $T_a < 60^{\circ}\text{C}$ dan eventueel elektrisch naverwarmen
- HT of LT verwarmingssysteem?
- Woning verwarming met of zonder warmtewisselaar in afleverzet

- Restwarmte elektriciteitscentrale (WKK)
- Afvalverbrandingsinstallatie
- Industriële restwarmte
- Biobrandstoffen: hout, stro en gewasresten
- Zonthermische energie (warmwater uit zonnecollectoren)
- Laag temperatuur bronnen: oppervlakte water en grondwater (aquathermie), riolsystemen (riothermie), in combinatie met een warmtepomp.

- Geothermie.

ondiepe geothermie (500-1500 meter)

- 500 m: 25°C - 30°C
- 1500 meter: 45°C – 65°C

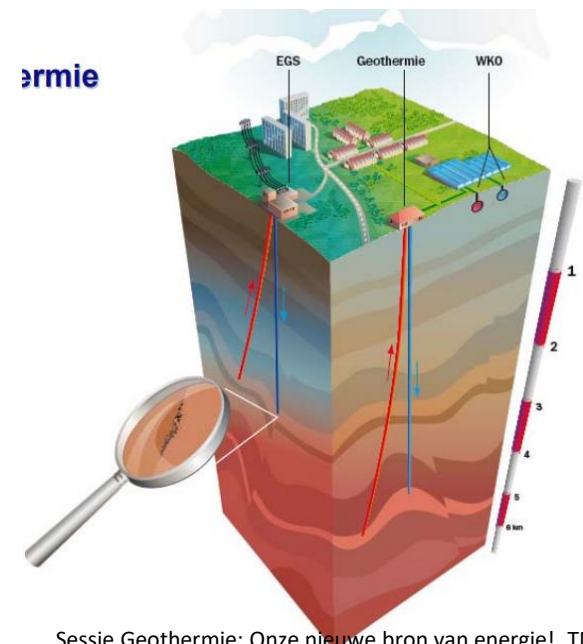
diepe geothermie (1500-4000 meter)

- circa 160 °C

ultradiepe geothermie (>4000 meter)

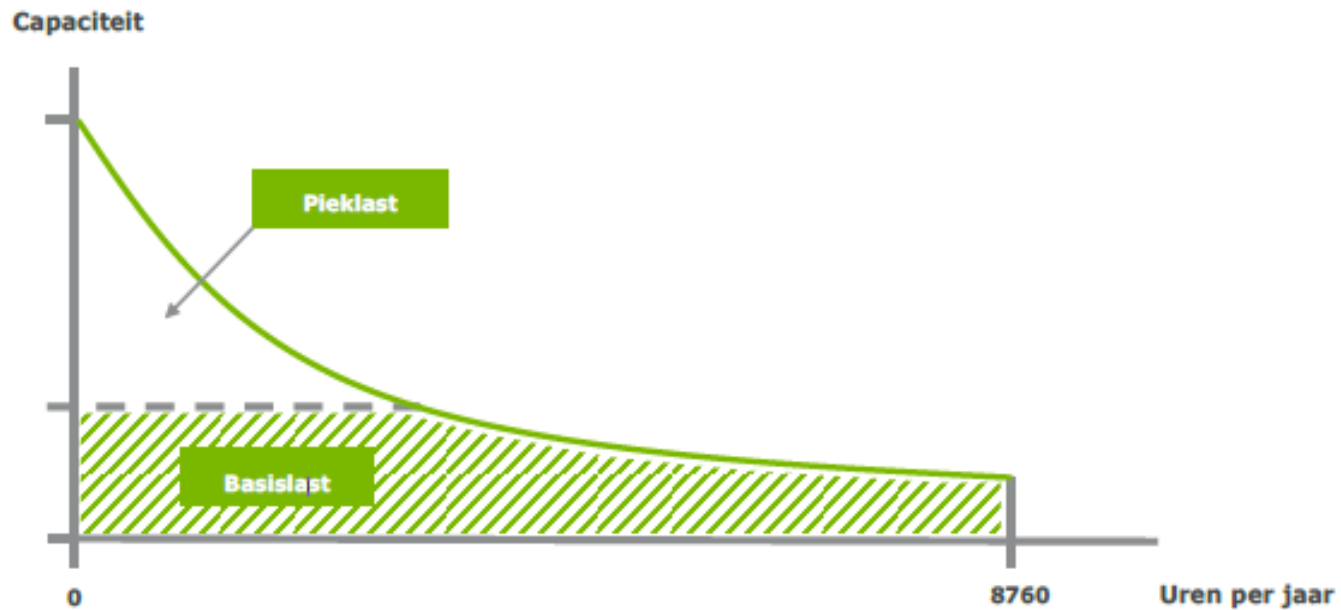
- tot 200 °C

(Temperatuur is indicatief)

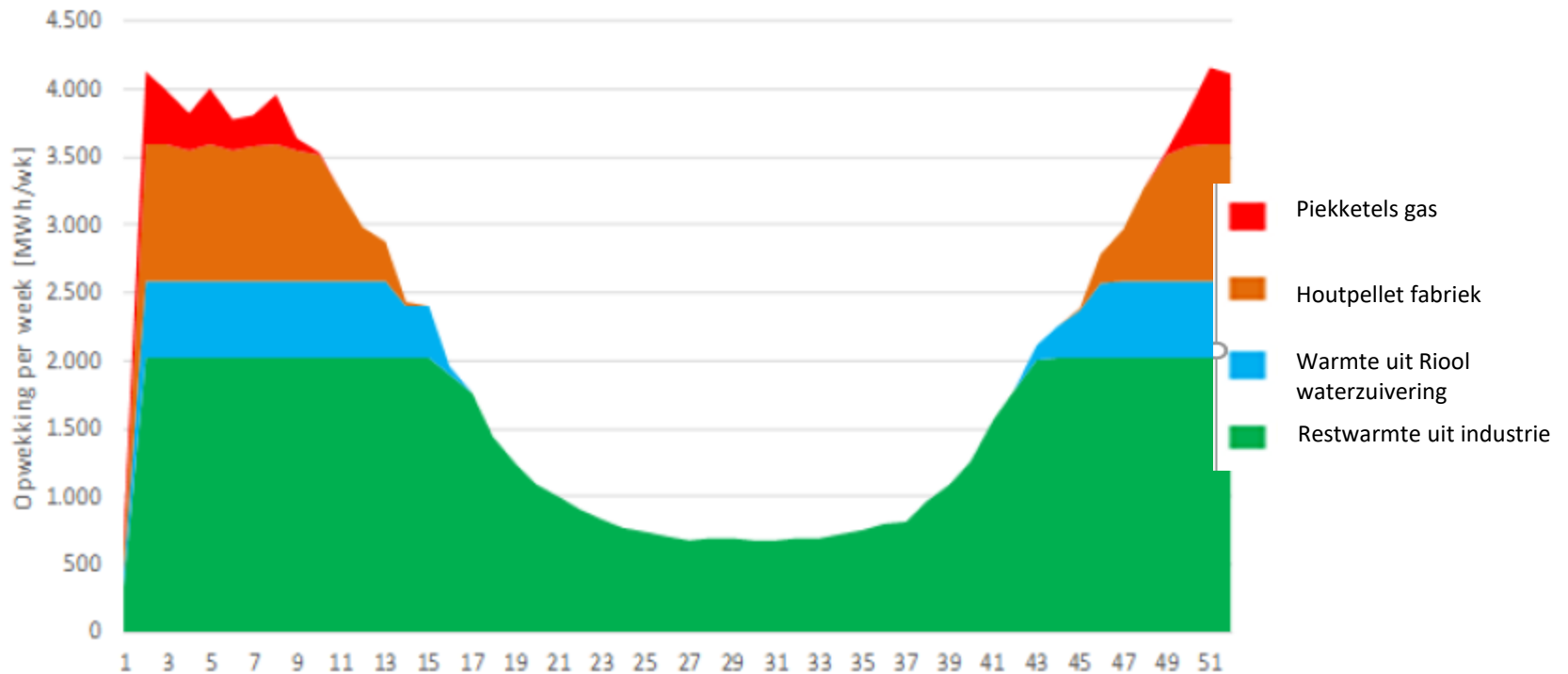

Dimensionering: belasting duurcurve

- Basislast met duurzame energie (80-90% van de energie)
- Pieklast met goedkopere gasketels en/of buffering

Keuzes warmtebronnen

Bron: Grift, J., & Hoek, T. (2018). *Eindrapport oriënterende studie naar de haalbaarheid van Open Warmtenet Vriezenveen*. Blueterra.

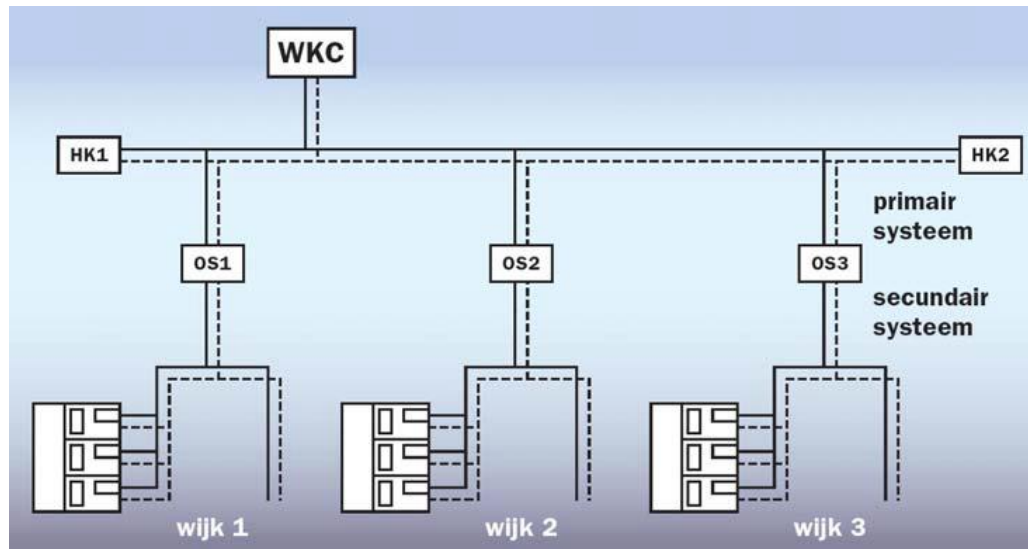
Onderscheid op basis van grootte:

Grootschalig (> 5000 afnemers)

vs kleinschalig

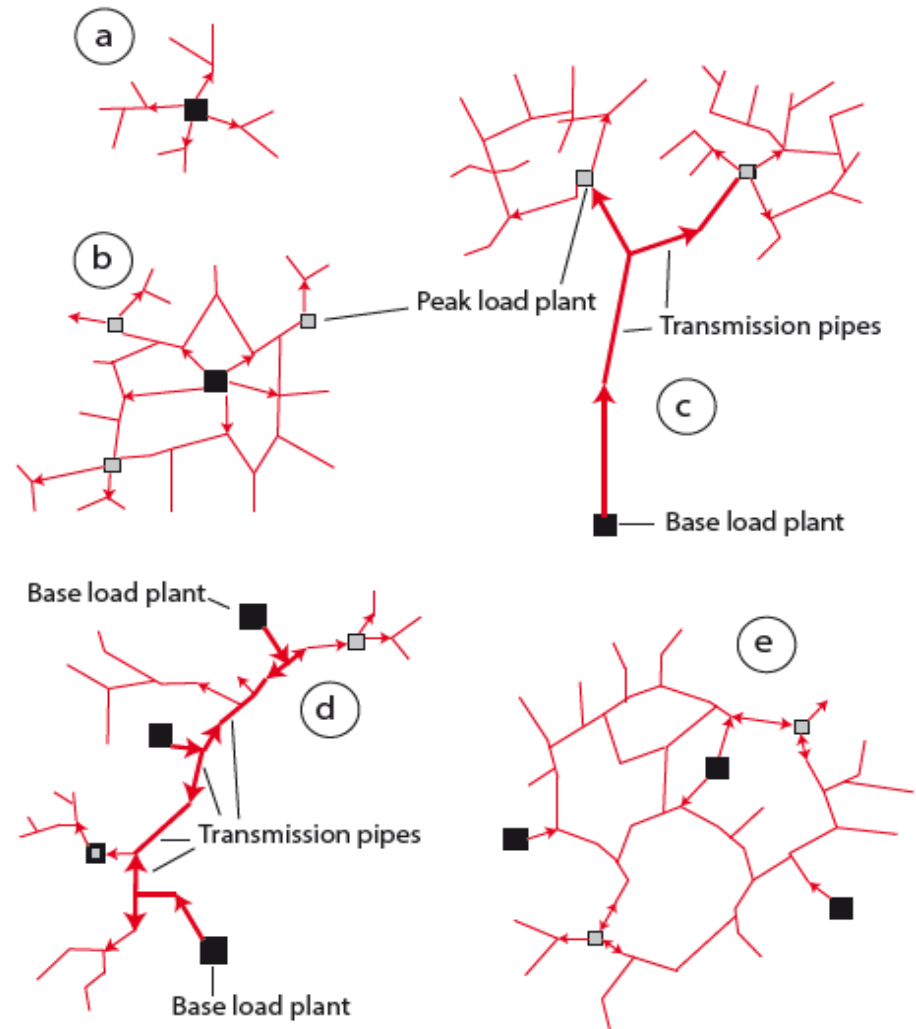
Grootschalig: primair net (hoge P en T) en secundair net (lage P en T)

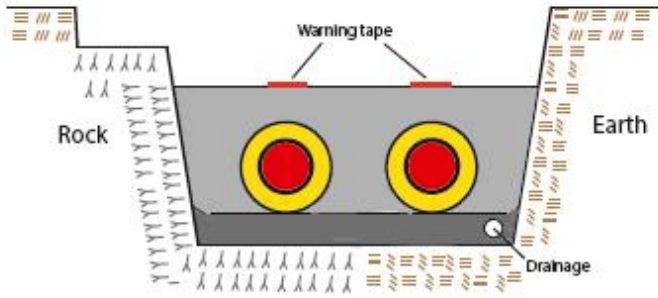
Warmte overdracht via Overdracht Station (OS)

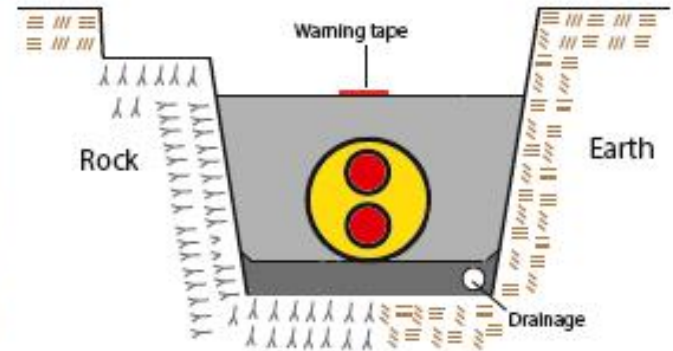
Complex planningsproces:

- Eenvoudig net voor een wijk, of stedelijke voorziening?
- Toekomstige uitbreidingen
- Onderlinge verbondenheid?
- Centrale en decentrale warmtebronnen
- Plaatsing pieklastketels en temperatuur “boosters”:
  - Temperatuurborging “end of pipe”
  - Minst geïsoleerde woningen bepalend voor temperatuurniveau
- Warmtevraag nu en in de toekomst i.v.m. toenemende woningisolatie
- Optimale diameter keuze nu en in de toekomst
- Langste route bepalend voor pompvermogen

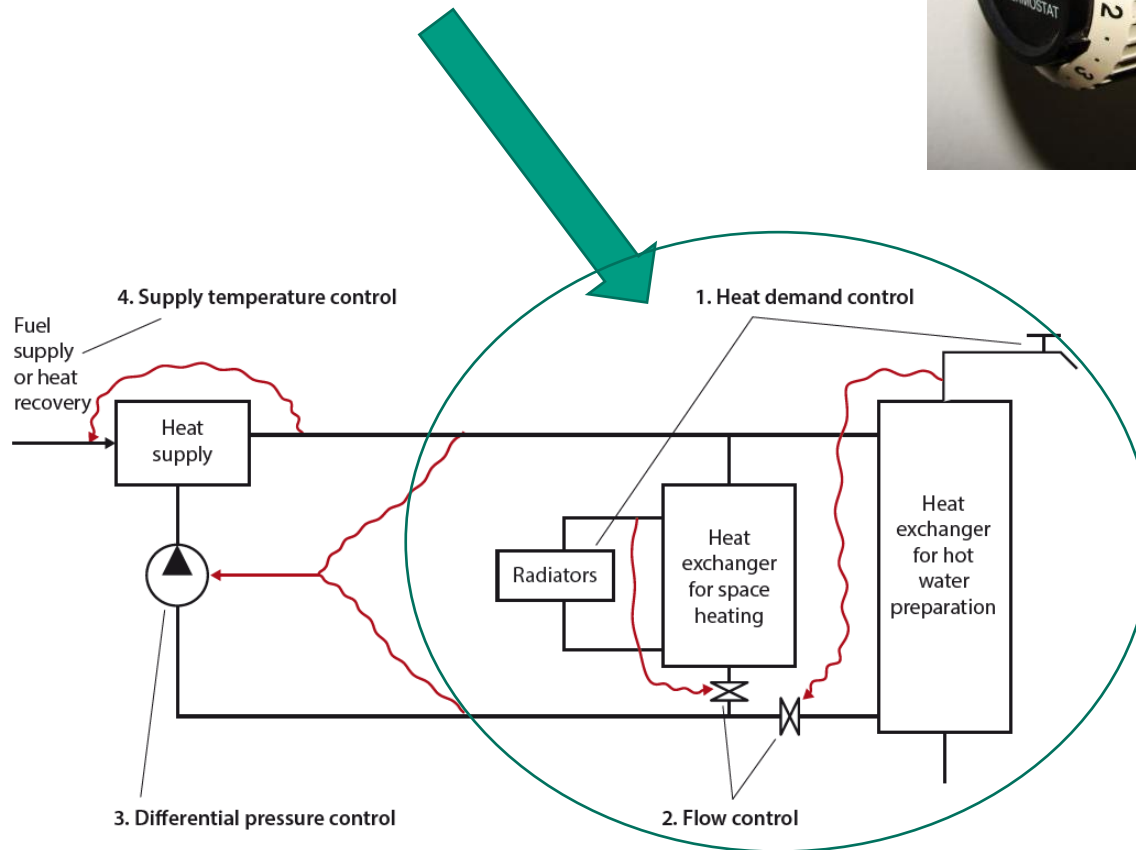
FIGURE 8.40 Top: Laying two pipes made of pre-joined sections. Source: Isoplus. Bottom: Standard trench profile. Left half: Laying pipes in bedrock; right half: Laying in earth (it is understood that in the two kinds of embedding the cross-sections will be symmetrical). Sources: Isoplus & Swedish District Heating Association.

FIGURE 8.41 Left: Laying twin pipes joined within a trench. Photo: S. Werner. Right: Standardised trench. Source: Swedish District Heating Association.

Regeling bij substation/ afleverset

1. Regeling warmtevraag in gebouw: thermostaat
2. Flowregeling in afleverset

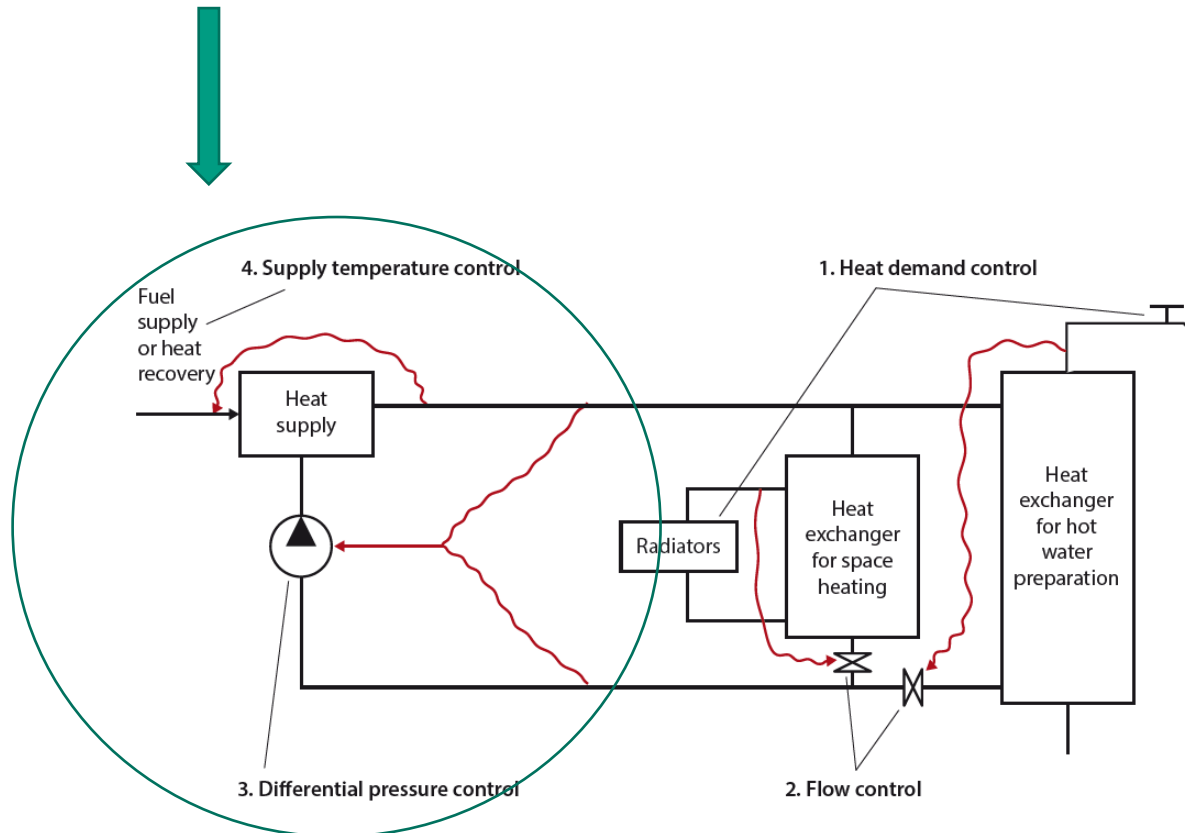

Verschildruk regeling

circulatiepomp wordt aangestuurd door verschildrukregelaar

Regeling aanvoertemperatuur

brengt terugkerende stroom weer op juiste aanvoertemperatuur

Uitgangspunten temperatuurregeling:

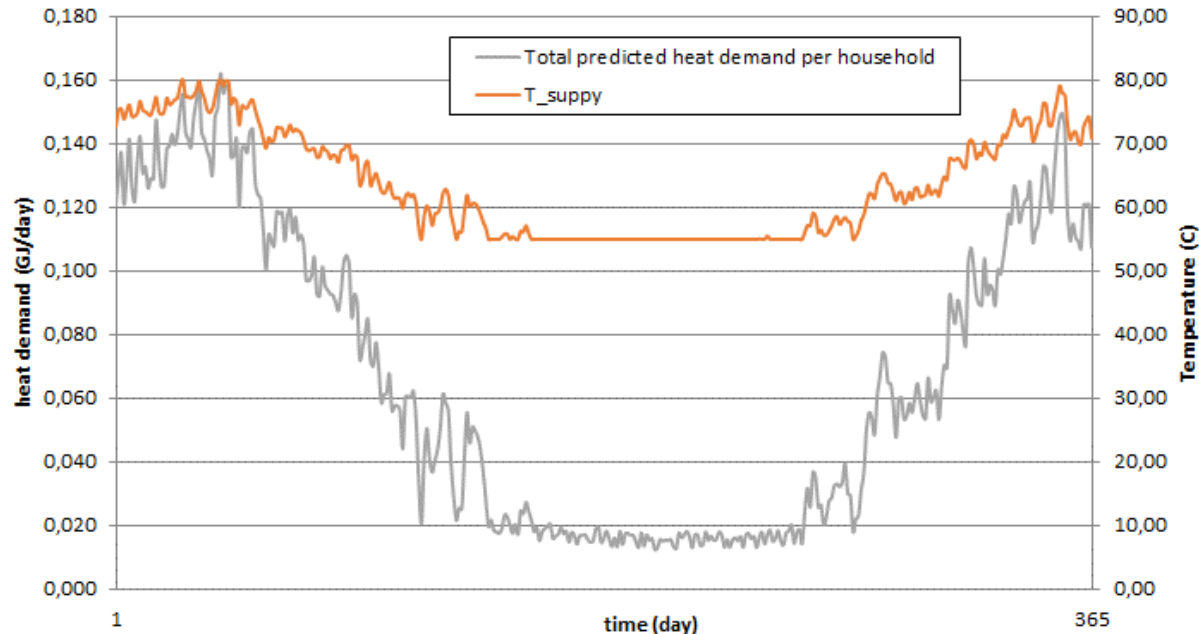
- aanvoertemperatuur niet hoger dan noodzakelijk ivm warmteverlies
- Retourtemperatuur zo laag mogelijk

Maximaal verschil tussen aan- en afvoertemperatuur leidt tot

- kleine massastromen (minder pompvermogen)
- kleinere pijpdiameters

Optimalisaties:

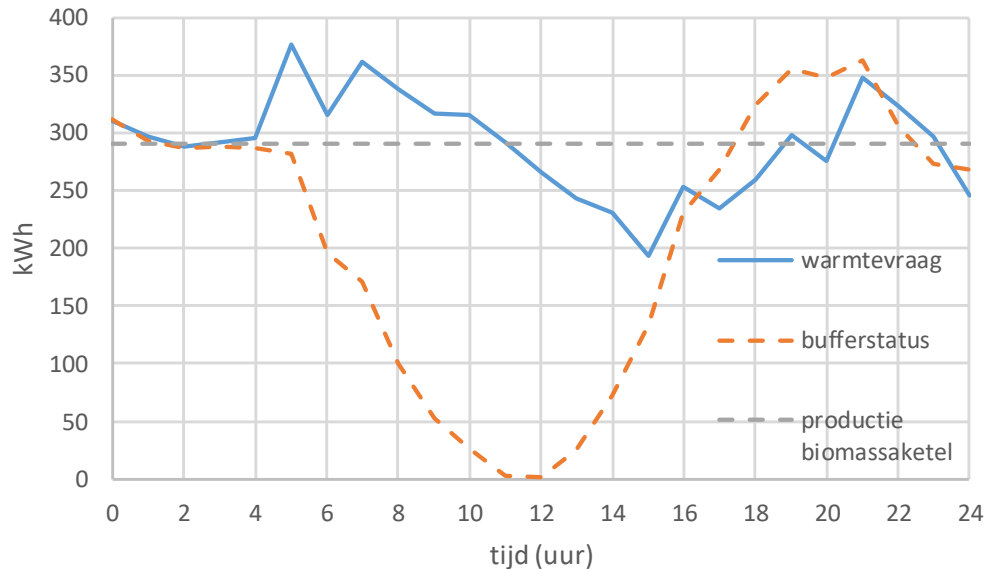
- afstemmen temperatuurniveau op de condities
- Vraagsturing om piekvraag te voorkomen

Efficiënte inzet warmtebronnen en thermische opslag

Buffer voor dagelijkse/wekelijkse variatie warmtevraag

Aansturen van b.v. biomassaketel en bufferstatus op basis van verwachte warmtevraag

Dank voor uw aandacht!

